

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 2005-2006

15 MARS 2006

Proposition de loi relative à la procréation médicalement assistée et à la destination des embryons surnuméraires et des gamètes

AMENDEMENTS

N° 16 DE MME NYSSENS

(Sous-amendement à l'amendement n° 15)

Art. 2

Remplacer le *f*) de l'article proposé comme suit :
«auteurs du projet parental : le couple qui recourt à la procréation médicalement assistée en vue de réaliser leur projet parental, que celle-ci soit effectuée ou non au départ de leurs propres gamètes ou embryons».

Justification

Un projet parental implique 2 personnes. On ne peut être l'auteur unique d'un projet qui se conçoit à 2.

Par ailleurs, il ne paraît pas opportun de définir l'auteur du projet parental comme la personne qui décide de devenir parent par le biais d'une procréation médicalement assistée. L'opportunité de recourir à une procréation médicalement assistée doit être appréciée par une équipe pluridisciplinaire. Elle n'est pas du seul ressort de la décision individuelle.

Voir:

Documents du Sénat :

3-1440 - 2005/2006 :

N° 1: Proposition de loi de Mme Defraigne, M. Vankrunkelsven, Mme De Roeck, M. Mahoux et Mme Durant.

N° 2: Avis du Conseil d'État.

N° 3: Amendements.

BELGISCHE SENAAT

ZITTING 2005-2006

15 MAART 2006

Wetsvoorstel betreffende de medisch begeleide voortplanting en de bestemming van de boventallige embryo's en de gameten

AMENDEMENTEN

Nr. 16 VAN MEVROUW NYSSENS

(Subamendement op amendement nr. 15)

Art. 2

Het *f*) van het voorgestelde artikel vervangen als volgt : «*wensouders : het koppel dat een beroep doet op medisch begeleide voortplanting om hun kinderwens in te vullen, ongeacht of daarbij hun eigen gameten of embryo's worden gebruikt of niet;*».

Verantwoording

Bij een kinderwens zijn twee personen betrokken. Men kan niet als enige een wens hebben die men met zijn tweeen koestert.

Overigens lijkt het niet raadzaam de wensouder te definiëren als de persoon die besluit om ouder te worden door middel van medisch begeleide voortplanting. Of het opportuin is een beroep te doen op medisch begeleide voortplanting moet worden beoordeeld door een multidisciplinair team. Een individuele beslissing volstaat hier niet.

Zie:

Stukken van de Senaat :

3-1440 - 2005/2006 :

Nr. 1: Wetsvoorstel van mevrouw Defraigne, de heer Vankrunkelsven, mevrouw De Roeck, de heer Mahoux en mevrouw Durant.

Nr. 2: Advies van de Raad van State.

Nr. 3: Amendementen.

N° 17 DE MME NYSSENS

(Sous-amendement à l'amendement n° 15)

Art. 2

Supprimer les points r) et s) de l'article proposé.

Justification

La plupart des experts auditionnés ont marqué leurs plus extrêmes réserves à l'égard de l'implantation ou de l'insémination post-mortem.

Dès lors que l'accès aux procréations médicalement assistées ne peut être ouvert, selon l'auteur de l'amendement, pour d'autres motifs qu'un projet parental, il faut admettre que la mort met un terme définitif à toute volonté de conception « intraconjugale » puisque le couple n'existe plus.

Par ailleurs, comme l'ont souligné beaucoup d'experts, « quel est le deuil qui ne cherche à se résoudre dans un premier temps par une réparation, un remplacement et par ce qui est en fait une illusion bien humaine ? Devons-nous y répondre en tant que médecins ? Peut-on soumettre un enfant à ce type d'attente réparatoire ? Cela ne jouera pas de façon destructive dans tous les cas mais le risque est important », d'autant plus que la proposition ouvre la possibilité à la femme dès le seuil de 6 mois après le décès (voir Audition Prof Roegiers, doc Sénat, 3-418/2, p. 22).

N° 18 DE MME NYSSENS

(Sous-amendement à l'amendement n° 15)

Art. 4

Compléter l'article proposé par un § 5, rédigé comme suite :

« La procréation médicalement assistée est destinée à répondre à la demande parentale d'un couple composé d'un homme et d'une femme vivants majeurs, en âge de procréer, qui sont animés d'un projet parental commun inscrit dans le cadre d'une relation stable et affective depuis au moins 2 ans.

Elle a pour objet de remédier à la stérilité, l'infertilité ou l'hypofertilité d'un couple dont le caractère pathologique a été diagnostiqué par un médecin spécialiste ou d'éviter la transmission à l'enfant ou à un membre du couple d'une maladie grave ».

Justification

Il importe de définir les indications médicales qui justifient le recours à une procréation médicalement assistée. La procréation médicalement assistée ne doit pas devenir un mode alternatif de procréation, mais doit rester un remède à l'infertilité, à la stérilité et à l'hypofertilité, inscrit dans un processus médical de soins.

Nr. 17 VAN MEVROUW NYSSENS

(Subamendement op amendement nr. 15)

Art. 2

In het voorgestelde artikel de punten r) en s) doen vervallen.

Verantwoording

De meeste deskundigen die gehoord werden hebben het grootst mogelijk voorbehoud gemaakt voor de *post mortem* implantatie en inseminatie.

Aangezien de toegang tot de medisch begeleide voortplanting volgens de indienster van het amendement niet mogelijk mag zijn voor andere motieven dan de kinderwens van een paar, moet men ervan uitgaan dat de dood een definitief einde maakt aan elke wil « binnen de echt » een kind te verwekken aangezien het koppel niet meer bestaat.

« Welke rouwende trach in het begin immers zijn wonderen niet te helen door een herstel, door een vervanging en door iets wat een uitgesproken menselijke illusie is ? Moeten wij daarop als artsen ingaan ? Mag men een kind blootstellen aan dat type van verwachting ? Het proces zal niet in alle gevallen destructief zijn, maar het risico is wel groot », vooral omdat het voorstel de mogelijkheid voor de vrouw opent zodra de periode van zes maanden na het overlijden verstrekken is (zie hoorzitting met prof. Roegiers, Stuk Senaat, 3-418/2).

Nr. 18 VAN MEVROUW NYSSENS

(Subamendement op amendement nr. 15)

Art. 4

Het voorgestelde artikel aanvullen met een § 5, luidende :

« De medisch begeleide voortplanting moet ingaan op het verzoek van een koppel bestaande uit een levende, meerderjarige man en vrouw die de leeftijd hebben om zich voort te planten en die samen een kinderwens hebben in het kader van een stabiele, affectieve relatie van minstens twee jaar.

Ze streeft ernaar de steriliteit, onvruchtbaarheid of subfertiliteit te verhelpen van een koppel, die volgens de diagnose van een gespecialiseerd arts pathologisch is, of te voorkomen dat een ernstige ziekte aan het kind of aan een lid van het koppel wordt overgedragen. »

Verantwoording

Het is belangrijk te definiëren welke medische indicaties het beroep op medisch begeleide voortplanting verantwoorden. Medisch begeleide voortplanting mag geen alternatieve voortplantingswijze worden, maar moet een middel blijven tegen onvruchtbaarheid, steriliteit en subfertiliteit, dat deel uitmaakt van een proces van medische zorgverlening.

L'utilisation de ces techniques doit toutefois aussi être permise dans le cas d'affections plus rares, telles les affections génétiques, ou plus spécifiquement pour éviter la transmission du virus du sida à l'enfant à naître.

L'infertilité résultant de l'absence d'un partenaire de sexe opposé, ou de l'âge de l'une ou des deux personnes du couple ne constitue pas une indication légitime de recours aux techniques de procréation médicalement assistée.

Par ailleurs, la procréation médicalement assistée est destinée à répondre à la demande parentale d'un couple.

N° 19 DE MME NYSSENS

(Sous-amendement à l'amendement n° 15)

Art. 6

Au § 1er de l'article proposé remplacer les mots «de la demandeuse ou du couple demandeur» par les mots «du couple ou d'un des membres du couple».

Justification

Le professeur Comhaire s'est longuement exprimé sur la détermination des causes de l'infertilité masculine (doc. 3-418/2, p. 4). Si l'on précise que la stérilité, l'infertilité ou l'hypofertilité peut concerner la demandeuse, il est nécessaire d'apporter cette précision également en ce qui concerne l'homme. L'amendement vise donc tant le couple qu'un des membres du couple.

N° 20 DE MME NYSSENS

(Sous-amendement à l'amendement n° 15)

Art. 6

Au § 2, 2°, de l'article proposé, remplacer les mots «accompagnement psychologique» par les mots «en collaboration avec des personnes qualifiées, un accompagnement psychologique, social, juridique et moral».

Justification

Cet amendement transcrit dans la loi ce que contient, en termes d'accompagnement, le programme de soins «médecine de la reproduction» visé à l'arrêté royal du 15 février 1999 fixant les normes auxquelles les programmes de soins «médecine de la reproduction» doivent répondre pour être agréée (article 5, 6°). La proposition ne peut aller en-deçà des normes fixées par arrêté royal.

Het gebruik van die technieken moet evenwel ook worden toegestaan bij zeldzamere aandoeningen, zoals de genetische aandoeningen, of specifieker om te voorkomen dat het aids-virus aan het ongeboren kind wordt overgedragen.

Onvruchtbaarheid als gevolg van het ontbreken van een partner van het andere geslacht of van de leeftijd van één van beide partners zijn geen gewettigde indicaties om een beroep te doen op de technieken van de medisch begeleide voortplanting.

Overigens moet de medisch begeleide voortplanting een antwoord bieden op de kinderwens van een koppel.

Nr. 19 VAN MEVROUW NYSSENS

(Subamendement op amendement nr. 15)

Art. 6

In § 1 van het voorgestelde artikel de woorden «bij de verzoekster of bij de verzoekers» vervangen door de woorden «bij het koppel of een van de leden van het koppel».

Verantwoording

Professor Comhaire heeft uitgeweid over de vaststelling van de oorzaken van mannelijke onvruchtbaarheid (stuk 3-418/2, blz. 4). Als men uitdrukkelijk vermeldt dat de steriliteit, onvruchtbaarheid of subfertiliteit betrekking kunnen hebben op de verzoekster moet dat ook worden gezegd over de man. Dit amendement heeft dus betrekking op het koppel alsook op een van de leden ervan.

Nr. 20 VAN MEVROUW NYSSENS

(Subamendement op amendement nr. 15)

Art. 6

In § 2, 2°, van het voorgestelde artikel de woorden «de betrokken partijen psychologische begeleiding bieden» vervangen door de woorden «de betrokken partijen met de medewerking van daartoe gekwalificeerde hulpverleners psychologische, sociale, juridische en morele begeleiding bieden».

Verantwoording

Dit amendement neemt de normen inzake begeleiding over die zijn vastgesteld in het koninklijk besluit van 15 februari 1999 houdende vaststelling van de normen waaraan de zorgprogramma's «reproductieve geneeskunde» moeten voldoen om erkend te worden (art. 5, 6°). Dit voorstel mag geen minder strenge bepalingen bevatten dan de bij koninklijk besluit vastgestelde normen.

N° 21 DE MME NYSSENS

(Sous-amendement à l'amendement n° 15)

Art. 6

Compléter le § 2 de l'article proposé comme suite :

« L'examen et le traitement doivent être effectués par un spécialiste dont la compétence en la matière a été reconnue et qui applique les directives en vigueur au niveau international ».

Justification

L'article 6 devrait être complété par une référence aux directives en vigueur au niveau international, à savoir essentiellement les règles de l'Organisation mondiale de la santé. L'OMS a défini notamment une série de règles en ce qui concerne l'examen, le diagnostic et le traitement des infertilités masculines.

Selon l'OMS, un couple est stérile lorsqu'il ne parvient pas à une grossesse spontanée en dépit de ce qu'on appelle une «exposition au risque de grossesse» durant une période déterminée. Cette période est fixée arbitrairement à douze mois car la plupart des couples qui désirent un enfant parviennent à une grossesse dans le délai d'un an.

Le Dr. Comhaire a démontré que c'est une synergie de 4 types d'anomalies qui sont à l'origine de l'infertilité : le génotype, le mode de vie, l'endroit où on vit et travaille (exposition aux facteurs environnementaux) et des maladies génétiques.

Il plaide pour que l'on recherche et que l'on traite les causes de l'infertilité masculine avant de se lancer dans une FIV ou une ICSI. L'examen et le traitement devraient être effectués par un andrologue clinicien agréé selon les directives de l'Organisation mondiale de la Santé. Un raisonnement identique peut être suivi en ce qui concerne les causes de l'infertilité féminine.

Depuis l'obtention d'un remboursement de la FIV et de l'ICSI (1er juillet 2003), on assiste à un empressement de plus en plus grand des patients mais aussi (et peut-être surtout) des services de PMA à entreprendre un tel traitement.

Jusqu'il y a quelques années, il était convenu que — sauf en cas de pathologie connue et documentée — on attendrait une année (12 cycles environ) de tentatives de conception spontanée avant d'évoquer une hypofertilité. Il semble qu'aujourd'hui le délai soit passé à 6 mois et même 3 mois, à en croire certains spécialistes.

Nr. 21 VAN MEVROUW NYSSENS

(Subamendement op amendement nr. 15)

Art. 6

Paragraaf 2 van het voorgestelde artikel aanvullen als volgt :

« Het onderzoek en de behandeling worden verricht door een ter zake bevoegd verklaard specialist die de internationaal geldende richtlijnen toepast ».

Verantwoording

Artikel 6 moet worden aangevuld met een verwijzing naar de internationaal geldende richtlijnen en met name de regels van de Wereldgezondheidsorganisatie. Die organisatie heeft een aantal regels vastgesteld over het onderzoek, de diagnose en de behandeling van mannelijke onvruchtbaarheid.

Volgens de Wereldgezondheidsorganisatie is een koppel onvruchtbaar wanneer het er niet in slaagt om tot een spontane zwangerschap te komen ondanks zogenaamde « blootstelling aan het risico van zwangerschap » gedurende een bepaalde periode. Die periode is arbitrair vastgesteld op twaalf maanden omdat de grote meerderheid van de koppels die een kind willen, binnen een jaar een zwangerschap kunnen verwezenlijken.

Dokter Comhaire heeft erop gewezen dat onvruchtbaarheid ontstaat door het elkaar versterken van vier types van afwijkingen : de genetische samenstelling, de levenswijze, de plaats waar men leeft en werkt (blootstelling aan milieufactoren) en erfelijke ziekten.

Hij pleit ervoor dat men de oorzaken van mannelijke onvruchtbaarheid zou onderzoeken en behandelen alvorens over te gaan tot IVF en ICSI. Het onderzoek en de behandeling moeten worden verricht door een klinisch androloog die is erkend op basis van de richtlijnen van de Wereldgezondheidsorganisatie. Dezelfde redenering kan worden gevolgd voor de oorzaken van vrouwelijke onvruchtbaarheid.

Sinds IVF en ICSI worden terugbetaald (1 juli 2003), staan steeds meer patiënten maar ook (en misschien vooral) centra voor MBV klaar om zo'n behandeling te starten.

Tot voor kort werd algemeen aangenomen dat — behalve in geval van een gekende en gedocumenteerde ziekte — een koppel een jaar (ongeveer twaalf cycli) moest trachten spontaan zwanger te worden vooraleer men kon spreken van subfertiliteit. Blijkbaar vinden sommige specialisten dat die termijn nog maar zes maanden of zelfs drie maanden moet bedragen.

N° 22 DE MME NYSSENS

(Sous-amendement à l'amendement n° 15)

Art. 7

À l'article proposé, apporter les modifications suivantes :

A. Au § 1er, supprimer les mots « le ou »

B. Au § 2, supprimer les mots « du ou »

C. Au § 3, supprimer les mots « Lorsqu'il s'agit d'un couple »

D. Au § 4, supprimer les mots « à l'auteur ou »

Justification

Pour l'auteur de l'amendement, les procréations médicalement assistées répondent toujours à une demande de projet parental. Un projet parental implique nécessairement un couple.

Nr. 22 VAN MEVROUW NYSSENS

(Subamendement op amendement nr. 15)

Art. 7

Het voorgestelde artikel wijzigen als volgt :

A. In § 1 het woord « wensouder(s) » vervangen door het woord « wensouders ».

B. In § 2 het woord « wensouder(s) » vervangen door het woord « wensouders ».

C. § 3 vervangen als volgt : « De overeenkomst wordt ondertekend door beide wensouders. »

D. In § 4 het woord « wensouder(s) » vervangen door het woord « wensouders ».

Verantwoording

Voor de indiener van het amendement vloeit medisch begeleide voortplanting steeds voort uit de vraag van ouders om aan hun kinderwens te voldoen. Voor een dergelijke invulling van deze kinderwens zijn twee ouders vereist.

N° 23 DE MME NYSSENS

(Sous-amendement à l'amendement n° 15)

Art. 8

À l'article proposé, apporter les modifications suivantes :

A. Au § 1er supprimer les mots « du ou ».

B. Au § 3 supprimer les mots « Dans l'hypothèse où il s'agit d'un couple ».

Justification

Voir sous amendement n° 22.

Pour l'auteur de l'amendement, les procréations médicalement assistées répondent toujours à une demande de projet parental. Un projet parental implique nécessairement un couple.

Nr. 23 VAN MEVROUW NYSSENS

(Subamendement op amendement nr. 15)

Art. 8

Het voorgestelde artikel wijzigen als volgt :

A. In § 1 het woord « wensouder(s) » vervangen door het woord « wensouders ».

B. § 3 vervangen als volgt : « Deze wijzigingen worden met onderling akkoord aangebracht en het in het tweede lid bedoelde document wordt ondertekend door beide wensouders. »

Verantwoording

Zie amendement nr. 22.

Voor de indiener van het amendement vloeit medisch begeleide voortplanting steeds voort uit de vraag van ouders om aan hun kinderwens te voldoen. Voor een dergelijke invulling van deze kinderwens zijn twee ouders vereist.

N° 24 DE MME NYSSENS

(Sous-amendement à l'amendement n° 15)

Art. 9

Compléter le § 1er de l'article proposé comme suit :

«En cas de prélèvement unique d'ovules, seuls peuvent être prélevés les ovules et constitués les embryons nécessaires à des fins médicales en vue d'une grossesse».

Justification

Dans son avis, le Conseil d'État relève que la proposition se heurte à l'article 18, § 2, de la Convention d'Oviedo (Convention sur les droits de l'homme et la biomédecine) qui interdit la constitution d'embryons à des fins de recherche, dès lors qu'il est possible d'un nombre relativement important d'embryons soient constitués et que l'on sait d'avance qu'il est fort probable qu'un certain nombre d'embryons surnuméraires (qui ne sont pas directement implantés) puissent être destinés à la recherche scientifique.

Il est donc précisé qu'il ne peut être créé plus d'embryons que nécessaire dans le cadre d'une PMA, ceci afin de déjouer les manœuvres hypocrites qui consisteraient à créer volontairement des embryons en surplus dans le cadre d'une PMA afin d'en faire bénéficier la recherche. Cette précision est d'ailleurs requise par l'article 4, § 1er, de la loi du 11 mai 2003 relative à la recherche sur les embryons *in vitro* qui pose l'interdiction de principe de la constitution d'embryons *in vitro* à des fins de recherche.

Dans son avis, le Conseil d'État souligne également que compte tenu de l'article 18 de la Convention, la constitution d'embryons doit se limiter au nombre d'embryons nécessaire du point de vue médical pour obtenir une grossesse. C'est la seule façon d'empêcher autant que faire se peut la destruction d'embryons, soit parce que la cryopréservation n'a pas été effectuée, soit à l'expiration du délai de conservation, soit au terme d'une recherche scientifique (voir ancien article 10 de la proposition et article 5, 2° de la loi du 11 mai 2003 relative à la recherche sur les embryons *in vitro* qui interdit d'implanter les embryons soumis à des recherches chez les humains (sauf recherches thérapeutiques pour l'embryon lui-même ou recherche d'observation ne portant pas atteinte à l'intégrité de l'embryon). C'est pour ce motif que le Conseil d'État suggère l'amendement proposé.

N° 25 DE MME NYSSENS

(Subsidiaire à l'amendement n° 24)

Art. 9

«II ne peut être créé plus d'embryons qu'il n'est nécessaire pour provoquer une grossesse et la mener à terme, compte tenu de l'état d'avancement de la science et de l'expérience médicale».

Nr. 24 VAN MEVROUW NYSSENS

(Subamendement op amendement nr. 15)

Art. 9

Paragraaf 1 van het voorgestelde artikel aanvullen als volgt :

«Bij één enkele afname van eicellen mogen slechts zoveel eicellen worden afgenoem en embryo's worden aangemaakt als nodig is om medische redenen met het oog op het bewerkstelligen van een zwangerschap».

Verantwoording

In zijn advies wijst de Raad van State erop dat het voorstel strijdig is met artikel 18, § 2, van het Verdrag van Oviedo (Verdrag inzake de rechten van de mens en de biogeneeskunde), dat het aanmaken van embryo's voor wetenschappelijk onderzoek verbiedt, aangezien het mogelijk is dat een vrij groot aantal embryo's wordt aangemaakt en dat men op voorhand weet dat de kans zeer groot is dat een aantal van de bovenstaande (niet onmiddellijk ingeplante) embryo's voor wetenschappelijk onderzoek bestemd kunnen worden.

Daarom moet worden bepaald dat niet meer embryo's mogen worden aangemaakt dan nodig zijn in het kader van de MBV, om hypocriete manœuvres te voorkomen waarbij doelbewust bovenstaande embryo's worden aangemaakt in het kader van een MBV om ze later voor onderzoek te gebruiken. Die precisering is trouwens ook vereist krachtens artikel 4, § 1, van de wet van 11 mei 2003 betreffende het onderzoek op embryo's *in vitro* dat ook een principieel verbod bevat van het aanmaken van embryo's *in vitro* met het oog op onderzoek.

In zijn advies benadrukt de Raad van State ook dat het aanmaken van embryo's overeenkomstig artikel 18 van het Verdrag beperkt moet blijven tot het aantal dat vanuit medisch oogpunt nodig is voor het bewerkstelligen van een zwangerschap. Alleen op die manier kan men zoveel mogelijk verhinderen dat embryo's vernietigd moeten worden, hetzij omdat niet is overgegaan tot bevriezing, hetzij na het verstrijken van de bewaartermijn, hetzij na het verrichten van wetenschappelijk onderzoek (zie artikel 10 van het voorstel en artikel 5, 2°, van de wet van 11 mei 2003 betreffende het onderzoek op embryo's *in vitro*, dat verbiedt om embryo's waarop onderzoek is verricht in te planten bij mensen, behalve indien het onderzoek uitgevoerd is met een voor het embryo zelf therapeutisch doel of wanneer het gaat om een observatiemethode die de integriteit van het embryo niet schaadt). Daarom suggereert de Raad van State het voorgestelde amendement.

Nr. 25 VAN MEVROUW NYSSENS

(Subsidiair op amendement nr. 24)

Art. 9

«Er mogen niet meer embryo's worden aangemaakt dan nodig om een zwangerschap te bewerkstelligen en ze te voldragen, rekening houdend met de stand van de wetenschap en de geneeskundige ervaring.».

Justification	Verantwoording
Voir sous-amendement principal n° 24 à l'article 9.	Zie amendement nr. 24 op artikel 9.
N° 26 DE MME NYSSENS	Nr. 26 VAN MEVROUW NYSSENS
(Sous-amendement à l'amendement n° 15)	(Subamendement op amendement nr. 15)
Art. 10	Art. 10
Remplacer le § 1er de l'article proposé comme suit :	Paragraaf 1 van het voorgestelde artikel vervangen als volgt :
<i>«Les embryons surnuméraires jugés aptes à résister au stress de la congélation doivent être cryopré-servés en vue de la réalisation du projet parental ou d'un projet parental ultérieur».</i>	<i>«De boventallige embryo's die bestand worden geacht tegen de invriezingsstress moeten door invriezing worden bewaard met het oog op de invulling van een bestaande kinderwens of een latere kinderwens.».</i>
Justification	Verantwoording
Certains responsables de centres de PMA s'interrogent déjà ouvertement sur la nécessité de congeler encore des embryons arguant du fait que cela coûte cher et que le résultat est insuffisamment intéressant. Laisser la possibilité de ne pas congeler les embryons surnuméraires revient à autoriser certains centres à ne pas le faire, ce qui réduit incontestablement les frais de fonctionnement, mais autoriser un nombre de tentatives encore plus grand à force de répétitions.	Bepaalde managers van MBV-centra vragen zich reeds openlijk af of het nodig is om nog embryo's in te vriezen omdat het duur is en het resultaat niet interessant genoeg. De mogelijkheid laten om de boventallige embryo's niet in te vriezen, komt erop neer bepaalde centra de toestemming te geven dat niet te doen, wat de werkingskosten onbetwistbaar doet afnemen, en een nog hoger aantal pogingen door herhaling toe te staan.
N° 27 DE MME NYSSENS	Nr. 27 VAN MEVROUW NYSSENS
(Sous-amendement à l'amendement n° 15)	(Subamendement op amendement nr. 15)
Art. 10	Art. 10
Au § 2 de l'article proposé, supprimer les mots «Dans le cas où la cryoconservation n'a pas été effectuée aux fins prévues au § 1er ou».	In § 2 van het voorgestelde artikel doen vervallen de woorden «Als de embryo's ... doeleinden of».
Justification	Verantwoording
Voir justification sous amendement n° 26.	Zie de verantwoording bij amendement nr. 26.
On ne peut admettre que des embryons ne soient délibérément pas congelés et affectés directement à la recherche dans une législation sur les procréations médicalement assistées. Ce serait détourner les PMA de leur objet premier (la réalisation d'un projet parental), cela reviendrait à créer des embryons aux seules fins de la recherche.	Een wet betreffende de medisch begeleide voortplanting kan niet toestaan dat de embryo's opzettelijk niet worden ingevroren of niet rechtstreeks voor onderzoek worden bestemd. Dit zou betekenen dat men de MBV haar oorspronkelijke bedoeling onneemt (het invullen van een kinderwens) en zou neerkomen op het aanmaken van embryo's puur voor onderzoeksdoeleinden.
Le CCNE français a mis en garde contre la fécondation aux seules fins de recherche, même avec le consentement des géniteurs, tant ce type de fécondation conduirait à faire des embryons humains de simples moyens ou de purs objets au mépris du respect de la dignité humaine, qui doit prévaloir sur les utilités de la recherche scientifique.	Het Franse CCNE heeft gewaarschuwd voor de bevruchting voor louter onderzoeksdoeleinden, zelfs als de genetische ouders er hun toestemming voor geven, omdat dit soort bevruchting van de menselijke embryo's gewoon middelen of voorwerpen zou maken, zonder enig respect voor de menselijke waardigheid, die belangrijker hoort te zijn dan het nut van het wetenschappelijk onderzoek.
Cela contredit non seulement l'article 18, § 2, de la Convention de Oviedo qui interdit toute constitution d'embryons à des fins de recherche, mais aussi à l'article 4, § 1 ^{er} , de la loi du 11 mai 2003 relative à la recherche sur les embryons <i>in vitro</i> qui pose une interdiction de principe à la constitution d'embryons <i>in vitro</i> à des	Dit zou in strijd zijn, niet alleen met artikel 18, § 2, van het Verdrag van Oviedo, dat het aanmaken van embryo's voor onderzoeksdoeleinden verbiedt, maar ook met artikel 4, § 1, van de wet van 11 mei 2003 betreffende het onderzoek op embryo's <i>in vitro</i> , volgens hetwelk het aanmaken van embryo's voor onder-

fins de recherche (sauf si l'objectif de la recherche ne peut être atteint par la recherche sur les embryons surnuméraires et pour autant que les conditions de la loi soient respectées et au caractère subsidiaire que doit revêtir toute recherche sur l'embryon en vertu de l'article 3, 6°, de la loi du 11 mai 2003.

zoeksdoeleinden verboden is (behalve indien het doel van het onderzoek niet kan worden bereikt door onderzoek op overtallige embryo's en voorzover voldaan is aan de voorwaarden van de wet) en met de vereiste dat het onderzoek op embryo's krachtens artikel 3, 6°, van de wet van 11 mei 2003 de enige onderzoeks methode moet zijn.

N° 28 DE MME NYSSENS

(Sous-amendement à l'amendement n° 15)

Art. 10

Au § 2 de l'article proposé, remplacer le mot «été» par les mots «pu être»

Justification

La cryopréservation doit être la règle. Ce n'est que dans le cas où il apparaît que l'embryon ne résisterait pas au stress de la congélation en vue de la réalisation d'un projet parental, que la cryopréservation peut ne pas être effectuée. À défaut, les PMA risquent d'être délibérément utilisées aux seules fins de la recherche.

Nr. 28 VAN MEVROUW NYSSENS

(Subamendement op amendement nr. 15)

Art. 10

In § 2 van het voorgestelde artikel, tussen het woord «niet» en het woord «worden» het woord «kunnen» invoegen.

Verantwoording

Bewaring door invriezing moet de regel zijn. Alleen wanneer blijkt dat het embryo de stress van de invriezing met het oog op het invullen van de kinderwens niet zou weerstaan, mag de bewaring door invriezing niet plaatsvinden. Anders dreigt de MBV bewust alleen te worden toegepast met het oog op onderzoek.

N° 29 DE MME NYSSENS

(Sous-amendement à l'amendement n° 15)

Art. 12

Au § 1, 2°, de l'article proposé, remplacer les mots «de soutien psychologique» par les mots «d'accompagnement».

Justification

L'amendement vise à reprendre le terme utilisé à l'article 6 de la proposition et dans l'arrêté royal du 15 février 1999 fixant les normes auxquelles les programmes de soins «médecine de la reproduction» doivent répondre pour être agréées (article 5, 6°). Le mot «psychologique» n'a pas été repris dans cette disposition car l'accompagnement tel que visé par l'auteur de l'amendement et l'arrêté royal mentionné est plus large. Il vise un accompagnement psychologique, social, juridique et moral (voir amendement n° à l'article 6).

Nr. 29 VAN MEVROUW NYSSENS

(Subamendement op amendement nr. 15)

Art. 12

In § 1, 2°, van het voorgestelde artikel de woorden «psychologische begeleiding» vervangen door het woord «begeleiding».

Verantwoording

Het amendement strekt ertoe de term over te nemen die wordt gebruikt in artikel 6 van het voorstel en in het koninklijk besluit van 15 februari 1999 houdende vaststelling van de normen waaraan de zorgprogramma's «reproductieve geneeskunde» moeten voldoen om erkend te worden (artikel 5, 6°). Het woord «psychologisch» komt in die bepaling niet voor, aangezien de begeleiding zoals bedoeld door de indiener van het amendement en door het vermelde koninklijk besluit ruimer is. Het gaat om psychologische, sociale, juridische en morele begeleiding (zie amendement nr. ? op artikel 6).

N° 30 DE MME NYSSENS

(Sous-amendement à l'amendement n° 15)

Art. 12

Apporter au § 1er, de l'article proposé, les modifications suivantes :

A. Au 2°, supprimer les mots «à ou»

B. Au 3°, supprimer les mots «à ou»

Justification

Voir sous-amendement n° 22.

Pour l'auteur de l'amendement, les procréations médicalement assistées répondent toujours à une demande de projet parental. Un projet parental implique nécessairement un couple.

N° 31 DE MME NYSSENS

(Sous-amendement à l'amendement n° 15)

Art. 13

Compléter le § 2, de l'article proposé par un dernier alinéa, rédigé comme suite :

«Les affectations possibles ne peuvent être que celles visées à l'article 10, § 2».

Justification

L'article 10, § 2, définit trois types d'affectations si le projet parental n'est pas réalisé; la recherche, le don, la destruction. Cet article n'envisage pas la poursuite du projet parental à l'initiative d'une seule partie en cas de divorce ou de divergence d'opinion insoluble entre les auteurs du projet parental ou en cas de décès d'un des auteurs du projet parental.

On en conclut, à bon droit, que cette possibilité est exclue. C'est ce que tend à souligner le présent amendement.

D'ailleurs, si l'on permettait au couple parental de décider qu'en cas de séparation ou de divorce, un des ex-conjoints pourrait utiliser un embryon surnuméraire, l'on permettrait indirectement aux parents de disposer de droits inaliénables et d'ordre public.

Eu égard à la dignité que l'on doit reconnaître à l'embryon, il paraît indispensable de lier de façon indissociable l'utilisation de l'embryon cryopréservé à l'existence du couple parental.

Nr. 30 VAN MEVROUW NYSSENS

(Subamendement op amendement nr. 15)

Art. 12

Paragraaf 1 van het voorgestelde artikel wijzigen als volgt :

A. In het 2°, het woord «wensouder(s)» vervangen door het woord «wensouders».

B. In het 3°, het woord «wensouder(s)» vervangen door het woord «wensouders».

Verantwoording

Zie amendement nr. 22.

Voor de indiener van het amendement vloeit medisch begeleide voortplanting steeds voort uit de vraag van ouders om aan hun kinderwens te voldoen. Voor een dergelijke invulling van deze kinderwens zijn twee ouders vereist.

N° 31 DE MME NYSSENS

(Sous-amendement à l'amendement n° 15)

Art. 13

Nr. 31 VAN MEVROUW NYSSENS

(Subamendement op amendement nr. 15)

Art. 13

Paragraaf 2 van het voorgestelde artikel aanvullen met een laatste lid, luidende :

«De mogelijke bestemmingen kunnen alleen die zijn welke worden bedoeld in artikel 10, § 2.».

Verantwoording

Artikel 10, § 2, definieert drie mogelijke bestemmingen indien de kinderwens niet ingevuld wordt : onderzoek, donatie, vernietiging. Dat artikel overweegt niet dat het invullen van de kinderwens kan worden nagestreefd door één enkele partij bij echtscheiding, bij een onoplosbaar meningsverschil tussen de wensouders of bij overlijden van één van de wensouders.

Terecht besluit men daaruit dat die mogelijkheid niet bestaat. Dit amendement strekt ertoe dat te beklemtonen.

Mocht men overigens de wensouders toestaan dat bij scheiding of echtscheiding één van de ex-partners gebruik kan maken van een boventallig embryo, dan staat men de ouders zijdelings toe over onvervreemdbare rechten van openbare orde te beschikken.

Gezien de waardigheid die men het embryo verschuldigd is, blijkt het onvermijdelijk dat het gebruik van het door invriezing bewaarde embryo onlosmakelijk verbonden wordt met het bestaan van het wensouderpaar.

N° 32 DE MME NYSSENS

(Sous-amendement à l'amendement n° 15)

Art. 13

Au § 2, 3°, de l'article proposé, supprimer la dernière phrase.

Justification

Cette disposition doit être omise. Elle est superflue dans la mesure où l'affectation est une des mentions que la convention doit prévoir nécessairement comme le dit l'alinéa 1er du § 2. Par ailleurs, imposer la destruction des embryons surnuméraires à défaut d'instruction uniquement dans l'hypothèse où l'échéance du délai de conservation est atteinte est discriminatoire par rapport aux autres situations où cette solution n'est pas préconisée.

N° 33 DE MME NYSSENS

(Sous-amendement à l'amendement n° 15)

Art. 13

Au § 3, de l'article proposé, supprimer les mots «Lorsqu'il s'agit d'un couple».

Justification

Voir sous amendement n° 22.

Pour l'auteur de l'amendement, les procréations médicalement assistées répondent toujours à une demande de projet parental. Un projet parental implique nécessairement un couple.

N° 34 DE MME NYSSENS

(Sous-amendement à l'amendement n° 15)

Art. 15

Supprimer l'article proposé.

Justification

Beaucoup d'experts ont marqué leurs plus extrêmes réserves à l'égard de l'implantation ou de l'insémination post-mortem.

Dès lors que l'accès aux procréations médicalement assistées ne peut être ouvert, selon l'auteur de l'amendement, pour d'autres motifs qu'un projet parental, il faut admettre que la mort met un terme définitif à toute volonté de conception « intraconjugale » puisque le couple n'existe plus.

Nr. 32 VAN MEVROUW NYSSENS

(Subamendement op amendement nr. 15)

Art. 13

In § 2, 3°, van het voorgestelde artikel, de laatste volzin doen vervallen.

Verantwoording

Die bepaling dient te worden geschrapt. Ze is overbodig omdat de bestemming één van de zaken is die verplicht moeten worden vermeld in de overeenkomst, zoals blijkt uit het eerste lid van § 2. Overigens is de verplichte vernietiging van de boventallige embryo's bij gebrek aan instructies, alleen ingeval de bewaringstermijn verstrekken is, discriminerend ten opzichte van de andere situaties waarin die oplossing niet verdedigd wordt.

Nr. 33 VAN MEVROUW NYSSENS

(Subamendement op amendement nr. 15)

Art. 13

Paragraaf 3 van het voorgestelde artikel vervangen als volgt: «De overeenkomst wordt ondertekend door beide wensouders.»

Verantwoording

Zie amendement nr. 22.

Voor de indiener van het amendement vloeit medisch begeleide voortplanting steeds voort uit de vraag van ouders om aan hun kinderwens te voldoen. Voor een dergelijke invulling van deze kinderwens zijn twee ouders vereist.

Nr. 34 VAN MEVROUW NYSSENS

(Subamendement op amendement nr. 15)

Art. 15

Het voorgestelde artikel doen vervallen.

Verantwoording

De meeste deskundigen die gehoord werden hebben het grootst mogelijk voorbehoud gemaakt voor de *post mortem* implantatie en inseminatie.

Aangezien de toegang tot de medisch begeleide voortplanting volgens de indienster van het amendement niet mogelijk mag zijn voor andere motieven dan de kinderwens van een paar, moet men ervan uitgaan dat de dood een definitief einde maakt aan elke wil «binnen de echt» een kind te verwelken aangezien het koppel niet meer bestaat.

Par ailleurs, comme l'ont souligné beaucoup d'experts, « quel est le deuil qui ne cherche à se résoudre dans un premier temps par une réparation, un remplacement et par ce qui est en fait une illusion bien humaine ? Devons-nous y répondre en tant que médecins ? Peut-on soumettre un enfant à ce type d'attente réparatoire ? Cela ne jouera pas de façon destructive dans tous les cas mais le risque est important », d'autant plus que la proposition ouvre la possibilité à la femme dès le seuil de 6 mois après le décès (voir Audition Prof. Roegiers, doc Sénat, 3-418/2, p. 22).

N° 35 DE MME NYSSENS

(Sous-amendement à l'amendement n° 15)

Art. 16

Supprimer l'article proposé.

Justification

Voir sous-amendement n° 34 à l'article 15 proposé.

N° 36 DE MME NYSSENS

(Sous-amendement à l'amendement n° 15)

Art. 17

À l'article proposé, apporter les modifications suivantes :

A. Au § 2, supprimer les mots « du ou ».

B. Au § 3, supprimer les mots « le ou ».

Justification

Voir sous amendement n° 22.

Pour l'auteur de l'amendement, les procréations médicalement assistées répondent toujours à une demande de projet parental. Un projet parental implique nécessairement un couple.

N° 37 DE MME NYSSENS

(Sous-amendement à l'amendement n° 15)

Art. 17

Compléter le § 3 de l'article proposé par les mots « après s'être assuré de leur consentement ».

« Welke rouwende tracht in het begin immers zijn wonderen niet te helen door een herstel, door een vervanging en door iets wat een uitgesproken menselijke illusie is ? Moeten wij daarop als artsen ingaan ? Mag men een kind blootstellen aan dat type van verwachting ? Het proces zal niet in alle gevallen destructief zijn, maar het risico is wel groot », vooral omdat het voorstel de mogelijkheid voor de vrouw opent zodra de periode van zes maanden na het overlijden verstreken is (zie hoorzitting met prof. Roegiers, stuk Senaat, 3-418/2).

Nr. 35 VAN MEVROUW NYSSENS

(Subamendement op amendement nr. 15)

Art. 16

Het voorgestelde artikel doen vervallen.

Verantwoording

Zie subamendement nr. 34 op het voorgestelde artikel 15.

Nr. 36 VAN MEVROUW NYSSENS

(Subamendement op amendement nr. 15)

Art. 17

Het voorgestelde artikel wijzigen als volgt :

A. In § 2 het woord « wensouder(s) » vervangen door het woord « wensouders ».

B. In § 3 de woorden « wensouder(s) heeft/hebben » vervangen door de woorden « wensouders hebben ».

Verantwoording

Zie amendement nr. 22.

Voor de indiener van het amendement vloeit medisch begeleide voortplanting steeds voort uit de vraag van ouders om aan hun kinderwens te voldoen. Voor een dergelijke invulling van deze kinderwens zijn twee ouders vereist.

Nr. 37 VAN MEVROUW NYSSENS

(Subamendement op amendement nr. 15)

Art. 17

Paragraaf 3 van het voorgestelde artikel aanvullen als volgt : « na zich van hun toestemming te hebben vergewist ».

Justification

Il importe de vérifier le consentement des parties à l'affectation décidée dans la convention au terme du délai de cryopréservation des embryons surnuméraires. Le moyen pour procéder à cette vérification est laissé à la libre appréciation du centre (par téléphone ou courrier ou autre). Cette vérification permet alors aux parties d'éventuellement demander la prolongation du délai de conservation ou de modifier leur décision. À défaut, la disposition de l'article 18 en particulier, n'offrirait qu'un droit théorique pour les parties.

Cela, serait également plus en conformité avec l'article 8 de la loi du 11 mai 2003 relative à la recherche sur l'embryon *in vitro* qui précise, en ce qui concerne l'affectation à la recherche des embryons *in vitro*, que les personnes ont le droit de retirer leur consentement jusqu'au début de la recherche.

Cette option est aussi celle préconisée par le Conseil d'État dans son avis.

N° 38 DE MME NYSSENS

(Sous-amendement à l'amendement n° 15)

Art. 19

Compléter la première phrase de l'article proposé par les mots «dans la mesure où elle respecte les conditions de la loi du 11 mai 2003 relative à la recherche sur les embryons *in vitro*».

Justification

La proposition ne souhaite pas reprendre, comme elle le fait pour le don d'embryons surnuméraires ou de gamètes ou le diagnostic génétique préimplantatoire, l'interdiction de recherche à caractère eugénique ou axée sur la sélection du sexe visée dans la loi du 11 mai 2003.

Néanmoins, il convient de rappeler que la licéité de la recherche est conditionnée au respect de la loi du 11 mai 2003.

N° 39 DE MME NYSSENS

(Sous-amendement à l'amendement n° 15)

Art. 20

Supprimer le second alinéa de l'article proposé.

Justification

Cette disposition est contradictoire avec les articles 8 et 14 de la proposition qui précisent que les parties à la Convention peuvent modifier leurs instructions concernant l'affectation des embryons surnuméraires. Par ailleurs, elle est en contradiction avec l'article 8 de la loi du 11 mai 2003 relative à la recherche sur l'embryon *in vitro* qui précise, en ce qui concerne l'affectation à la recherche des embryons *in vitro*, que les personnes ont le droit de retirer leur consentement jusqu'au début de la recherche.

Verantwoording

Het is belangrijk na te gaan of de partijen toestemmen met de bestemming die in de overeenkomst is vastgelegd voor het einde van de termijn van bewaring door invriezing van de boventallige embryo's. Hoe dat wordt gecontroleerd wordt aan het oordeel van het centrum gelaten (telefonisch, per brief of anderszins). Dankzij die controle kunnen partijen eventueel de verlenging vragen van de bewaringstermijn of hun beslissing veranderen. Anders blijft de bepaling van artikel 18 slechts een theoretisch recht van de partijen.

Het zou ook beter aansluiten bij artikel 8 van de wet van 11 mei 2003 betreffende het onderzoek op embryo's *in vitro* die inzake de bestemming tot het onderzoek op embryo's *in vitro* bepaalt dat betrokkenen het recht hebben hun toestemming in te trekken tot het onderzoek aanvangt.

Ook de Raad van State verdedigt dat standpunt in zijn advies.

Nr. 38 VAN MEVROUW NYSSENS

(Subamendement op amendement nr. 15)

Art. 19

De eerste volzin van het voorgestelde artikel aanvullen als volgt: «voor zover de voorwaarden van de wet van 11 mei 2003 betreffende het onderzoek op embryo's *in vitro* in acht worden genomen».

Verantwoording

Het voorstel wenst het verbod inzake onderzoek met het oog op eugenetische selectie of geslachtsselectie zoals bedoeld in de wet van 11 mei 2003 niet over te nemen. Dat doet het wel voor de donatie van boventallige embryo's of gameten of voor de genetische pre-implantatiediagnostiek.

Toch is het aangewezen eraan te herinneren dat onderzoek slechts is toegestaan indien de wet van 11 mei 2003 wordt nageleefd.

Nr. 39 VAN MEVROUW NYSSENS

(Subamendement op amendement nr. 15)

Art. 20

Het tweede lid van het voorgestelde artikel doen vervallen.

Verantwoording

Deze bepaling is strijdig met de artikelen 8 en 14 van het voorstel, volgens welke de partijen bij de overeenkomst hun instructies betreffende de bestemming van de boventallige embryo's kunnen wijzigen. Ze is ook strijdig met artikel 8 van de wet van 11 mei 2003 met betrekking tot het onderzoek op embryo's *in vitro*, dat bepaalt dat de personen, inzake de bestemming van de embryo's *in vitro* voor onderzoeksdoeleinden, het recht hebben hun toestemming in te trekken tot de aanvang van het onderzoek.

Cette option est aussi celle préconisée par le Conseil d'État dans son avis.

N° 40 DE MME NYSSENS

(Sous-amendement à l'amendement n° 15)

Art. 23

À l'article proposé, apporter les modifications suivantes :

A. Au 1°, remplacer les mots «tel que défini par» par les mots «au sens de».

B. Au 2°, remplacer les mots «tel que défini par» par les mots «au sens de».

Justification

L'article 5, 4° et 5° de la loi du 11 mai 2003 ne définit pas comme tel le don d'embryons à caractère eugénique et le don d'embryons axé sur la sélection du sexe. Par contre les mots «à caractère eugénique» et «axé sur la sélection du sexe» doivent s'entendre au sens de cet article.

Ook de Raad van State verdedigt dat standpunt in zijn advies.

Nr. 40 VAN MEVROUW NYSSENS

(Subamendement op amendement nr. 15)

Art. 23

Het voorgestelde artikel wijzigen als volgt :

A. In het 1° de woorden «als bepaald in» vervangen door de woorden «in de zin van».

B. In het 2° de woorden «als bepaald in» vervangen door de woorden «in de zin van».

Verantwoording

Artikel 5, 4° en 5°, van de wet van 11 mei 2003 betreffende het onderzoek op embryo's *in vitro* definieert niet als dusdanig de donatie van embryo's met het oog op eugenetische selectie en de donatie van embryo's met het oog op geslachtselectie. De woorden «met het oog op eugenetische selectie» en de woorden «met het oog op geslachtselectie» moeten evenwel in de zin van dat artikel begrepen worden.

N° 41 DE MME NYSSENS

(Sous-amendement à l'amendement n° 15)

Art. 23

Au 2°, de l'article proposé, remplacer «à caractère sexuel» par les mots «axé sur la sélection du sexe».

Justification

Il semble plus correct techniquement de reprendre les termes de l'article 5, 5°, de la loi du 11 mai 2003.

Nr. 41 VAN MEVROUW NYSSENS

(Subamendement op amendement nr. 15)

Art. 23

In de Franse tekst van het 2° van het voorgestelde artikel, de woorden «à caractère sexuel» vervangen door de woorden «axé sur la sélection du sexe».

Verantwoording

Het is technisch correcter de termen te gebruiken van artikel 5, 5°, van de wet van 11 mei 2003.

N° 42 DE MME NYSSENS

(Sous-amendement à l'amendement n° 15)

Art. 29

Compléter le § 1er, 1°, de cet article par les mots «et de recueillir les informations médicales et les caractéristiques physiques les concernant».

Nr. 42 VAN MEVROUW NYSSENS

(Subamendement op amendement nr. 15)

Art. 29

Paragraaf 1, 1°, van het voorgestelde artikel aanvullen als volgt : «en de medische informatie en de fysieke kenmerken over hen te verzamelen».

Justification	Verantwoording
Cet amendement est nécessaire pour permettre la collecte des données visées à l'article 34 que sont les informations médicales et les caractéristiques physiques des donneurs d'embryons.	Dit amendement is noodzakelijk om het verzamelen mogelijk te maken van de gegevens bedoeld in artikel 34, namelijk de medische informatie en de fysieke kenmerken van de donoren van embryo's.

N° 43 DE MME NYSSENS

(Sous-amendement à l'amendement n° 15)

Art. 29

Supprimer le § 3 de l'article proposé.

Justification

Cette disposition est en contradiction avec les articles 8 et 14 de la proposition qui précisent que les parties à la Convention peuvent modifier leurs instructions concernant l'affectation des embryons surnuméraires. Il faut s'assurer que les personnes puissent revenir sur leurs décisions dans le délai de cinq ans de conservation (éventuellement prolongé) et le Centre doit veiller à s'assurer du consentement des parties à l'expiration de ce délai. À partir de ce moment-là seulement on pourrait considérer que la décision d'affectation est irrévocable.

Cette option est aussi celle préconisée par le Conseil d'État dans son avis.

N° 44 DE MME NYSSENS

(Sous-amendement à l'amendement n° 15)

Art. 31

À l'article proposé, apporter les modifications suivantes :

A. À l'alinéa premier, remplacer les mots «La receveuse» par les mots «Le couple receveur».

B. À l'alinéa 2, supprimer les mots «lorsqu'il s'agit d'un couple».

Justification

Pour l'auteur de l'amendement, les procréations médicalement assistées répondent toujours à une demande de projet parental. Un projet parental implique nécessairement un couple.

Verantwoording

Dit amendement is noodzakelijk om het verzamelen mogelijk te maken van de gegevens bedoeld in artikel 34, namelijk de medische informatie en de fysieke kenmerken van de donoren van embryo's.

Nr. 43 VAN MEVROUW NYSSENS

(Subamendement op amendement nr. 15)

Art. 29

Paragraaf 3 van het voorgestelde artikel doen vervallen.

Verantwoording

Deze bepaling is strijdig met de artikelen 8 en 14 van het voorstel, volgens welke de partijen bij de overeenkomst hun instructies betreffende de bestemming van de bovenstaande embryo's kunnen wijzigen. Men moet er zich van vergewissen dat men op zijn toestemming kan terugkomen binnen de bewaringstermijn van vijf jaar (die eventueel verlengd wordt). Het Centrum moet ervoor zorgen dat het bij het verstrijken van die termijn de toestemming heeft van de partijen. Slechts vanaf dat tijdstip kan men ervan uitgaan dat de beslissing over de bestemming onherroepelijk is.

Ook de Raad van State verdedigt dat standpunt in zijn advies.

Nr. 44 VAN MEVROUW NYSSENS

(Subamendement op amendement nr. 15)

Art. 31

Het voorgestelde artikel wijzigen als volgt :

A. In het eerste lid de woorden «De ontvanger van het embryo» vervangen door de woorden «Het koppel dat het embryo ontvangt».

B. Het tweede lid vervangen als volgt : «Het in het vorige lid bedoelde document wordt ondertekend door beide leden van het koppel.»

Verantwoording

Voor de indiener van het amendement vloeit medisch begeleide voortplanting steeds voort uit de vraag van ouders om aan hun kinderwens te voldoen. Voor een dergelijke invulling van deze kinderwens zijn twee ouders vereist.

N° 45 DE MME NYSSENS

(Sous-amendement à l'amendement n° 15)

Art. 32

Au § 1er de l'article proposé supprimer les mots «la receveuse ou».

Justification

Pour l'auteur de l'amendement, les procréations médicalement assistées répondent toujours à une demande de projet parental. Un projet parental implique nécessairement un couple.

N° 46 DE MME NYSSENS

(Sous-amendement à l'amendement n° 15)

Art. 35

À l'article proposé, apporter les modifications suivantes :

A. Au 1°, supprimer les mots «à la receveuse ou».

B. Au 2°, supprimer les mots «de la receveuse».

Justification

Pour l'auteur de l'amendement, les procréations médicalement assistées répondent toujours à une demande de projet parental. Un projet parental implique nécessairement un couple.

N° 47 DE MME NYSSENS

(Sous-amendement à l'amendement n° 15)

Art. 40

Au § 1er, de l'article proposé, apporter les modifications suivantes :

A. Au 2°, supprimer les mots «à ou».

B. Au 3°, supprimer les mots «à ou».

Justification

Pour l'auteur de l'amendement, les procréations médicalement assistées répondent toujours à une demande de projet parental. Un projet parental implique nécessairement un couple.

Nr. 45 VAN MEVROUW NYSSENS

(Subamendement op amendement nr. 15)

Art. 32

In § 1 van het voorgestelde artikel de woorden «de ontvanger of» doen vervallen.

Verantwoording

Voor de indiener van het amendement vloeit medisch begeleide voortplanting steeds voort uit de vraag van ouders om aan hun kinderwens te voldoen. Voor een dergelijke invulling van deze kinderwens zijn twee ouders vereist.

Nr. 46 VAN MEVROUW NYSSENS

(Subamendement op amendement nr. 15)

Art. 35

Het voorgestelde artikel wijzigen als volgt :

A. In het 1° de woorden «de ontvanger van het embryo of» doen vervallen.

B. In het 2° de woorden «de ontvanger van het embryo of» doen vervallen.

Verantwoording

Voor de indiener van het amendement vloeit medisch begeleide voortplanting steeds voort uit de vraag van ouders om aan hun kinderwens te voldoen. Voor een dergelijke invulling van deze kinderwens zijn twee ouders vereist.

Nr. 47 VAN MEVROUW NYSSENS

(Subamendement op amendement nr. 15)

Art. 40

Paragraaf 1 van het voorgestelde artikel wijzigen als volgt :

A. In het 2° het woord «wensouder(s)» vervangen door het woord «wensouders».

B. In het 3° het woord «wensouder(s)» vervangen door het woord «wensouders».

Verantwoording

Voor de indiener van het amendement vloeit medisch begeleide voortplanting steeds voort uit de vraag van ouders om aan hun kinderwens te voldoen. Voor een dergelijke invulling van deze kinderwens zijn twee ouders vereist.

N° 48 DE MME NYSSENS

(Sous-amendement à l'amendement n° 15)

Art. 40

Au § 1er, 2°, de cet article, remplacer les mots « de soutien psychologique » par les mots « d'accompagnement ».

Justification

L'amendement vise à reprendre le terme utilisé à l'article 6 de la proposition et dans l'arrêté royal du 15 février 1999 fixant les normes auxquelles les programmes de soins « médecine de la reproduction » doivent répondre pour être agréées (article 5, 6°). Le mot « psychologique » n'a pas été repris dans cette disposition car l'accompagnement tel que visé par l'auteur de l'amendement et l'arrêté royal mentionné est plus large. Il vise un accompagnement psychologique, social, juridique et moral (voir amendement n° 20 à l'article 6).

Nr. 48 VAN MEVROUW NYSSENS

(Subamendement op amendement nr. 15)

Art. 40

In § 1, 2°, van het voorgestelde artikel de woorden «psychologische begeleiding» vervangen door het woord «begeleiding».

Verantwoording

Het amendement strekt ertoe de term over te nemen die wordt gebruikt in artikel 6 van het voorstel en in het koninklijk besluit van 15 februari 1999 houdende vaststelling van de normen waaraan de zorgprogramma's «reproductieve geneeskunde» moeten voldoen om erkend te worden (artikel 5, 6°). Het woord «psychologisch» komt in die bepaling niet voor, aangezien de begeleiding zoals bedoeld door de indiener van het amendement en door het vermelde koninklijk besluit ruimer is. Het gaat om psychologische, sociale, juridische en morele begeleiding (zie amendement nr. 20 op artikel 6).

N° 49 DE MME NYSSENS

(Sous-amendement à l'amendement n° 15)

Art. 41

Au § 1er de l'article proposé, supprimer les mots «le ou».

Justification

Pour l'auteur de l'amendement, les procréations médicalement assistées répondent toujours à une demande de projet parental. Un projet parental implique nécessairement un couple.

Nr. 49 VAN MEVROUW NYSSENS

(Subamendement op amendement nr. 15)

Art. 41

In § 1 van het voorgestelde artikel de woorden «de wensouder of -ouders» vervangen door het woord «wensouders».

Verantwoording

Voor de indiener van het amendement vloeit medisch begeleide voortplanting steeds voort uit de vraag van ouders om aan hun kinderwens te voldoen. Voor een dergelijke invulling van deze kinderwens zijn twee ouders vereist.

N° 50 DE MME NYSSENS

(Sous-amendement à l'amendement n° 15)

Art. 41

Au § 3 de l'article proposé, ajouter entre le mot «sollicité» et le mot «est», les mots «la cryopré-servation».

Justification

Amendement technique.

Nr. 50 VAN MEVROUW NYSSENS

(Subamendement op amendement nr. 15)

Art. 41

In § 3 van het voorgestelde artikel tussen het woord «aanvraag» en het woord «heeft» invoegen de woorden «tot bewaring door invriezing».

Verantwoording

Technisch amendement.

N° 51 DE MME NYSSENS

(Sous-amendement à l'amendement n° 15)

Art. 43

Supprimer l'article proposé.

Justification

Voir sous-amendement n° 34.

Pour les mêmes raisons, il ne convient pas d'autoriser l'insémination post-mortem de gamètes surnuméraires.

N° 52 DE MME NYSSENS

(Sous-amendement à l'amendement n° 15)

Art. 44

Supprimer l'article proposé.

Justification

Voir sous amendement n° 34.

Pour les mêmes raisons, il ne convient pas d'autoriser l'insémination post-mortem de gamètes surnuméraires.

N° 53 DE MME NYSSENS

(Sous-amendement à l'amendement n° 15)

Art. 45

Compléter le § 3 de l'article proposé par les mots «après s'être assuré de son consentement».

Justification

Il faut s'assurer que les personnes puissent revenir sur leurs décisions à tout moment dans le délai de cryoconservation des gamètes et le Centre doit veiller à s'assurer du consentement des parties à l'expiration de ce délai.

Cette option est aussi celle préconisée par le Conseil d'Etat dans son avis.

Nr. 51 VAN MEVROUW NYSSENS

(Subamendement op amendement nr. 15)

Art. 43

Het voorgestelde artikel doen vervallen.

Verantwoording

Zie subamendement nr. 34.

Om dezelfde redenen mag niet worden toegestaan dat de boventallige gameten voor *post mortem* inseminatie worden gebruikt.

Nr. 52 VAN MEVROUW NYSSENS

(Subamendement op amendement nr. 15)

Art. 44

Het voorgestelde artikel doen vervallen.

Verantwoording

Zie amendement nr. 34.

Om dezelfde redenen mag niet worden toegestaan dat de boventallige gameten voor *post mortem* inseminatie worden gebruikt.

Nr. 53 VAN MEVROUW NYSSENS

(Subamendement op amendement nr. 15)

Art. 45

In § 3 van het voorgestelde artikel, tussen de woorden «het centrum» en de woorden «de laatste instructie», de woorden invoegen «na zich van diens toestemming te hebben vergewist».

Verantwoording

Men moet ervoor zorgen dat de betrokkenen altijd op hun beslissingen kunnen terugkomen wat de bewaring van de ingevroren gameten betreft. Het Centrum moet zich ervan vergewissen dat de partijen toestemmen bij het verstrijken van die termijn.

Dit is ook het standpunt dat de Raad van State in zijn advies verdedigt.

N° 54 DE MME NYSSENS

(Sous-amendement à l'amendement n° 15)

Art. 47

Compléter la première phrase de l'article proposé par les mots «*dans la mesure où elle respecte les conditions de la loi du 11 mai 2003 relative à la recherche sur les embryons in vitro*».

Justification

La proposition ne souhaite pas reprendre, comme elle le fait pour le don d'embryons surnuméraires ou de gamètes ou le diagnostic génétique préimplantatoire, l'interdiction de recherche à caractère eugénique ou axée sur la sélection du sexe visée dans la loi du 11 mai 2003.

Néanmoins, il convient de rappeler que la licéité de la recherche est conditionnée au respect de la loi du 11 mai 2003.

Nr. 54 VAN MEVROUW NYSSENS

(Subamendement op amendement nr. 15)

Art. 47

De eerste zin van § 1 van het voorgestelde artikel aanvullen als volgt: «*voor zover de voorwaarden van de wet van 11 mei 2003 betreffende het onderzoek op embryo's in vitro in acht worden genomen*».

Verantwoording

Het voorstel wil niet het verbod overnemen met betrekking tot onderzoek van eugenetische aard of gericht op geslachtselectie zoals bedoeld in de wet van 11 mei 2003 zoals het dat wel doet voor de donatie van boventallige embryo's of gameten, of voor de genetische pre-implantatiediagnostiek.

Het is wel zo dat onderzoek alleen toelaatbaar is als het beantwoordt aan de voorwaarden van de wet van 11 mei 2003.

N° 55 DE MME NYSSENS

(Sous-amendement à l'amendement n° 15)

Art. 48

Supprimer l'alinéa 2 de l'article proposé.

Justification

Cette disposition est en contradiction avec les articles 8 et 42 de la proposition qui précisent que les parties à la Convention peuvent modifier leurs instructions concernant l'affectation des gamètes surnuméraires. Il faut s'assurer que les personnes puissent revenir sur leurs décisions dans le délai de dix ans de conservation (éventuellement prolongé) et le Centre doit veiller à s'assurer du consentement des parties à l'expiration de ce délai. À partir de ce moment-là seulement on pourrait considérer que la décision d'affectation est irréversible.

Cela serait également plus en conformité avec l'article 8 de la loi du 11 mai 2003 relative à la recherche sur l'embryon *in vitro* qui précise, en ce qui concerne l'affectation à la recherche des embryons *in vitro*, que les personnes ont le droit de retirer leur consentement jusqu'au début de la recherche.

Cette option est aussi celle préconisée par le Conseil d'État dans son avis.

Nr. 55 VAN MEVROUW NYSSENS

(Subamendement op amendement nr. 15)

Art. 48

Het tweede lid van het voorgestelde artikel doen vervallen.

Verantwoording

Deze bepaling is strijdig met de artikelen 8 en 42 van het voorstel, volgens welke de partijen bij de overeenkomst hun instructies betreffende de bestemming van de boventallige gameten kunnen wijzigen. Men moet er zich van vergewissen dat men op zijn beslissing kan terugkomen binnen de bewaringstermijn van tien jaar (die eventueel verlengd wordt). Het Centrum moet ervoor zorgen dat het bij het verstrijken van die termijn de toestemming heeft van de partijen. Slechts vanaf dat tijdstip kan men ervan uitgaan dat de beslissing over de bestemming onherroepelijk is.

Het zou ook beter aansluiten bij artikel 8 van de wet van 11 mei 2003 met betrekking tot het onderzoek op embryo's *in vitro*, dat bepaalt dat de personen, inzake de bestemming van de embryo's *in vitro* voor onderzoeksdoeleinden, het recht hebben hun toestemming in te trekken tot de aanvang van het onderzoek.

Ook de Raad van State verdedigt dat standpunt in zijn advies.

N° 56 DE MME NYSSENS

(Sous-amendement à l'amendement n° 15)

Art. 51

À l'article proposé, apporter les modifications suivantes :

A. Au 1°, remplacer les mots « tel que défini par » par les mots « *au sens de* »;

B. Au 2°, remplacer les mots « tel que défini par » par les mots « *au sens de* »;

Justification

L'article 5, 4° et 5°, de la loi du 11 mai 2003 ne définit pas comme tel le don de gamètes à caractère eugénique et le don de gamètes axé sur la sélection du sexe. Par contre les mots « à caractère eugénique » et les mots « axé sur la sélection du sexe » doivent s'entendre au sens de cet article.

N° 57 DE MME NYSSENS

(Sous-amendement à l'amendement n° 15)

Art. 51

Au 2° de l'article proposé remplacer « à caractère sexuel » par les mots « *axé sur la sélection du sexe* ».

Justification

Il semble plus correct techniquement de reprendre les termes de l'article 5, 5°, de la loi du 11 mai 2003.

N° 58 DE MME NYSSENS

(Sous-amendement à l'amendement n° 15)

Art. 55

À l'alinéa premier de l'article proposé, remplacer le mot « d'embryons » par le mot « *de gamètes* ».

Justification

Amendement technique.

Nr. 56 VAN MEVROUW NYSSENS

(Subamendement op amendement nr. 15)

Art. 51

Het voorgestelde artikel wijzigen als volgt :

A. In het 1° de woorden « als bepaald in » vervangen door de woorden « *in de zin van* ».

B. In het 2° de woorden « als bepaald in » vervangen door de woorden « *in de zin van* ».

Verantwoording

Artikel 5, 4° en 5°, van de wet van 11 mei 2003 definieert niet als dusdanig de donatie van gameten met een eugenetisch oogmerk en de donatie van gameten gericht op geslachtsselectie. De woorden « met het oog op eugenetische selectie » en « met het oog op geslachtsselectie » dienen echter in de zin van dat artikel te worden begrepen.

Nr. 57 VAN MEVROUW NYSSENS

(Subamendement op amendement nr. 15)

Art. 51

In de Franse tekst van het 2° van het voorgestelde artikel de woorden « à caractère sexuel » vervangen door de woorden « *axé sur la sélection du sexe* ».

Verantwoording

Vanuit technisch oogpunt is het juister de termen te gebruiken van artikel 5, 5°, van de wet van 11 mei 2003.

Nr. 58 VAN MEVROUW NYSSENS

(Subamendement op amendement nr. 15)

Art. 55

In het eerste lid van het voorgestelde artikel het woord « embryodonatieprogramma » vervangen door het woord « *gameetdonatieprogramma* ».

Verantwoording

Technisch amendement.

N° 59 DE MME NYSSENS

(Sous-amendement à l'amendement n° 15)

Art. 57

Compléter le § 1er, 1° de l'article proposé par les mots «et de recueillir les informations médicales et les caractéristiques physiques le concernant».

Justification

Cet amendement est nécessaire pour permettre la collecte des données visées à l'article 62 que sont les informations médicales et les caractéristiques physiques des donneurs de gamètes.

N° 60 DE MME NYSSENS

(Sous-amendement à l'amendement n° 15)

Art. 57

Supprimer le § 3 de l'article proposé.

Justification

Cette disposition est en contradictoire avec les articles 8 et 42 de la proposition qui précisent que les parties à la Convention peuvent modifier leurs instructions concernant l'affection des gamètes surnuméraires. Ces modifications peuvent intervenir pendant toute la durée du délai de conservation.

Cette option est aussi celle préconisée par le Conseil d'État dans son avis.

N° 61 DE MME NYSSENS

(Sous-amendement à l'amendement n° 15)

Art. 59

À l'article proposé, apporter les modifications suivantes :

A. À l'alinéa premier, remplacer les mots «La receveuse» par les mots «Le couple receveur».

B. À l'alinéa 2 supprimer les mots «lorsqu'il s'agit d'un couple».

Nr. 59 VAN MEVROUW NYSSENS

(Subamendement op amendment nr. 15)

Art. 57

Paragraaf 1, 1°, van het voorgestelde artikel aanvullen als volgt : «en de medische informatie en de fysieke kenmerken over hem te verzamelen».

Verantwoording

Dit amendement is noodzakelijk om het verzamelen mogelijk te maken van de gegevens bedoeld in artikel 62, namelijk de medische informatie en de fysieke kenmerken van de donor van gameten.

Nr. 60 VAN MEVROUW NYSSENS

(Subamendement op amendment nr. 15)

Art. 57

Paragraaf 3 van het voorgestelde artikel doen vervallen.

Verantwoording

Deze bepaling is strijdig met de artikelen 8 en 42 van het voorstel, volgens welke de partijen bij overeenkomst hun instructies betreffende de bestemming van de boventallige gameten kunnen wijzigen. Die wijzigingen kunnen gedurende de hele bewaringstermijn plaatsvinden.

Ook de Raad van State verdedigt dat standpunt in zijn advies.

Nr. 61 VAN MEVROUW NYSSENS

(Subamendement op amendment nr. 15)

Art. 59

Het voorgestelde artikel wijzigen als volgt :

A. In het eerste lid de woorden «De ontvanger» vervangen door de woorden «Het koppel dat de gameten ontvangt».

B. Het tweede lid vervangen als volgt : «Het in het eerste lid bedoelde document wordt ondertekend door beide leden van het koppel.»

Justification	Verantwoording
Pour l'auteur de l'amendement, les procréations médicalement assistées répondent toujours à une demande de projet parental. Un projet parental implique nécessairement un couple.	Voor de indiener van het amendement vloeit medisch begeleide voortplanting steeds voort uit de vraag van ouders om aan hun kinderwens te voldoen. Voor een dergelijke invulling van deze kinderwens zijn twee ouders vereist.
N° 62 DE MME NYSSENS (Sous-amendement à l'amendement n° 15)	Nr. 62 VAN MEVROUW NYSSENS (Subamendement op amendement nr. 15)
Art. 60	Art. 60
Au § 1er de l'article proposé, remplacer les mots «la receveuse ou».	In § 1 van het voorgestelde artikel de woorden «de ontvangerster of» doen vervallen.
Justification	Verantwoording
Pour l'auteur de l'amendement, les procréations médicalement assistées répondent toujours à une demande de projet parental. Un projet parental implique nécessairement un couple.	Voor de indiener van het amendement vloeit medisch begeleide voortplanting steeds voort uit de vraag van ouders om aan hun kinderwens te voldoen. Voor een dergelijke invulling van deze kinderwens zijn twee ouders vereist.
N° 63 DE MME NYSSENS (Sous-amendement à l'amendement n° 15)	Nr. 63 VAN MEVROUW NYSSENS (Subamendement op amendement nr. 15)
Art. 63	Art. 63
À l'article proposé, apporter les modifications suivantes :	Het voorgestelde artikel wijzigen als volgt :
A. Au 1° supprimer les mots «à la receveuse ou».	A. In het 1° de woorden «aan de ontvangerster van de gameten of» doen vervallen.
B. Au 2° supprimer les mots «de la receveuse».	B. In het 2° de woorden «van de ontvangerster van de gameten of» doen vervallen.
Justification	Verantwoording
Pour l'auteur de l'amendement, les procréations médicalement assistées répondent toujours à une demande de projet parental. Un projet parental implique nécessairement un couple.	Voor de indiener van het amendement vloeit medisch begeleide voortplanting steeds voort uit de vraag van ouders om aan hun kinderwens te voldoen. Voor een dergelijke invulling van deze kinderwens zijn twee ouders vereist.
N° 64 DE MME NYSSENS (Sous-amendement à l'amendement n° 15)	Nr. 64 VAN MEVROUW NYSSENS (Subamendement op amendement nr. 15)
Art. 65	Art. 65
À l'article proposé, apporter les modifications suivantes :	Het voorgestelde artikel wijzigen als volgt :
A. Au 1°, remplacer les mots «tel que défini par» par les mots «au sens de».	A. In het 1° de woorden «als bepaald in» vervangen door de woorden «in de zin van».

B. Au 2°, remplacer les mots «tel que défini par» par les mots «au sens de».

Justification

L'article 5, 4° et 5°, de la loi du 11 mai 2003 ne définit pas comme tel le don d'embryons à caractère eugénique et le don d'embryons axé sur la sélection du sexe. Par contre les mots «à caractère eugénique» et «axé sur la sélection du sexe» doivent s'entendre au sens de cet article.

N° 65 DE MME NYSSENS

Art. 66

À l'article proposé, apporter les modifications suivantes :

A. Au § 1er, supprimer les mots «le ou».

B. Au § 2, supprimer les mots «du ou», les mots «Dans l'hypothèse où il s'agit d'un couple» et les mots «à Fauteur ou»

Justification

Pour l'auteur de l'amendement, les procréations médicalement assistées répondent toujours à une demande de projet parental. Un projet parental implique nécessairement un couple.

N° 66 DE MME NYSSENS

Art. 65

Au 2° de l'article proposé, remplacer «à caractère sexuel» par les mots «axé sur la sélection du sexe».

Justification

Il semble plus correct techniquement de reprendre les termes de l'article 5, 5°, de la loi du 11 mai 2003.

N° 67 DE MME NYSSENS

Art. 70

Supprimer l'article proposé.

B. In het 2° de woorden «als bepaald in» vervangen door de woorden «in de zin van».

Verantwoording

Artikel 5, 4° en 5°, van de wet van 11 mei 2003 definieert niet als dusdanig de donatie van gameten met een eugenetisch oogmerk en de donatie van gameten gericht op geslachtsselectie. De woorden «met het oog op eugenetische selectie» en «met het oog op geslachtsselectie» dienen echter in de zin van dat artikel te worden begrepen.

Nr. 65 VAN MEVROUW NYSSENS

Art. 67

Het voorgestelde artikel wijzigen als volgt :

A. In § 1 in de Franse tekst de woorden «le ou» doen vervallen.

B. Het eerste en tweede lid van § 2 vervangen als volgt : «Naast de in artikel 7, § 2, bedoelde vermeldingen, wordt in de overeenkomst ook uitdrukkelijk vermeld dat de wensouders instemmen met de uitvoering van de genetische pre-implantatiediagnostiek.

De overeenkomst wordt ondertekend door beide wensouders.

Deze overeenkomst wordt opgesteld in twee exemplaren, een voor het fertilitetscentrum en een voor de wensouders. »

Verantwoording

Voor de indiener van het amendement vloeit medisch begeleide voortplanting steeds voort uit de vraag van ouders om aan hun kinderwens te voldoen. Voor een dergelijke invulling van deze kinderwens zijn twee ouders vereist.

Nr. 66 VAN MEVROUW NYSSENS

Art. 65

In het 2° van het voorgestelde artikel de woorden «seksuele selectie» vervangen door het woord «geslachtsselectie».

Verantwoording

Vanuit technisch oogpunt is het juister de termen te gebruiken van artikel 5, 5°, van de wet van 11 mei 2003.

Nr. 67 VAN MEVROUW NYSSENS

Art. 70

Het voorgestelde artikel doen vervallen.

Justification

Il y a 8 centres de génétique humaine agréés en Belgique et 25 centres de PMA reconnus et agréés. L'article 70 tel que rédigé impliquerait qu'il faudrait fermer 27 centres.

Comme le note le Conseil d'État, on n'aperçoit pas les motifs pour lesquels les centres de fécondation et les centres de génétique humaine doivent obligatoirement collaborer sur une base d'exclusivité.

Clotilde NYSESENS.

Verantwoording

Er zijn in België acht erkende centra voor menselijke erfelijkheid en 25 erkende centra voor medisch begeleide voortplanting. Artikel 70 houdt in dat 27 centra gesloten moeten worden.

Ook de Raad van State merkt op dat er geen enkele reden is waarom de fertilitéscentra en de centra voor menselijke erfelijkheid moeten samenwerken op basis van exclusiviteit.